

Samen werken aan kansengelijkheid

Keynote netwerkbijeenkomst Probiblio, Rotterdam, 15 mei 2025

Dr. Marleen van der Haar

Over het PON & Telos

- Regionale kennisorganisatie (stichting)
- Duurzame ontwikkeling/kwaliteit van samenleven
- Verbetert maatschappelijke besluitvorming
 - onderzoek en advies
- Geeft kennis een gezicht (mensgericht)
- Verbindt wetenschap met praktijk
- Academische werkplaatsen:
 - Publieke gezondheid
 - (Be)sturen op brede welvaart

Official Partner
Tilburg University

DE MOGELIJKHEDEN
VAN DE BIBLIOTHEEK
LATEN ZIEN

Wat ik kan bereiken, kunnen anderen ook

Olga is in Polen geboren en woont nu in Eindhoven, samen met haar zoon David en hond Lucky. Ze werkt als programmamanager bij Bibliotheek Helmond-Peel. Olga krijgt energie van mensen bij elkaar brengen en de Poolse gemeenschap de mogelijkheden van de bibliotheek laten zien. Hiermee wil ze de levens van de inwoners van Helmond verbeteren. Naast haar werk bij de bibliotheek, helpt ze ook als vrijwilliger in haar eigen buurt. Daar is een praatgroep waar buurtgenoten van jong tot oud samenkomen voor activiteiten, of gewoon om te genieten van elkaars gezelschap.

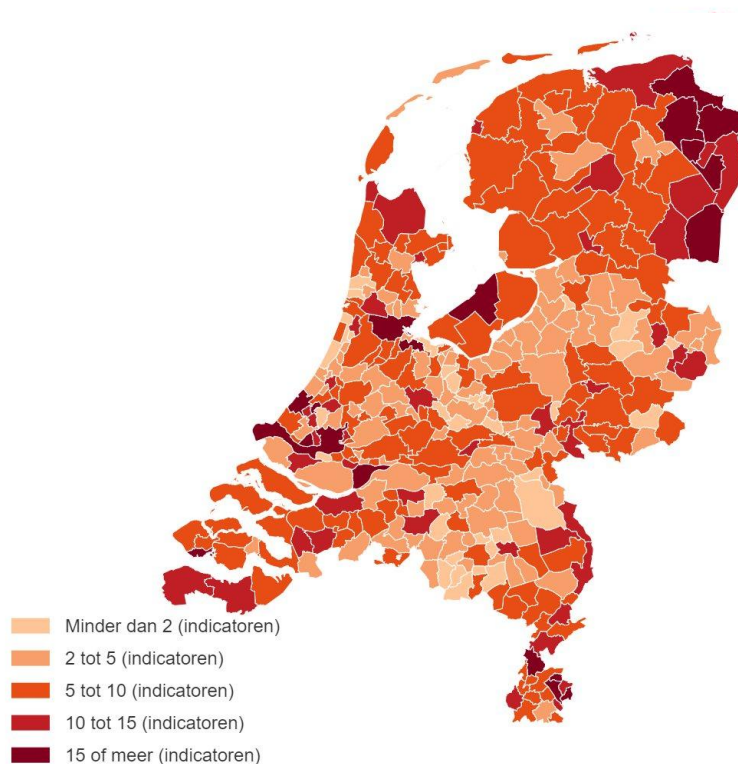
In Helmond wonen 4.874 mensen met een Poolse achtergrond. Dat is 5,1% van alle Helmondse inwoners.⁴ Om deze grote groep inwoners een ruimte voor ontmoeting te geven heeft de gemeente Helmond samen met Bibliotheek Helmond-Peel een speciale programmamaker aangesteld: Olga.

Ongeëlijkheid in kaart

Ongelijke verdeling van brede welvaart

Als het 'overall' goed gaat, maar lang niet overal....(en met iedereen)

Indicatoren onderaan de ranglijst brede welvaart

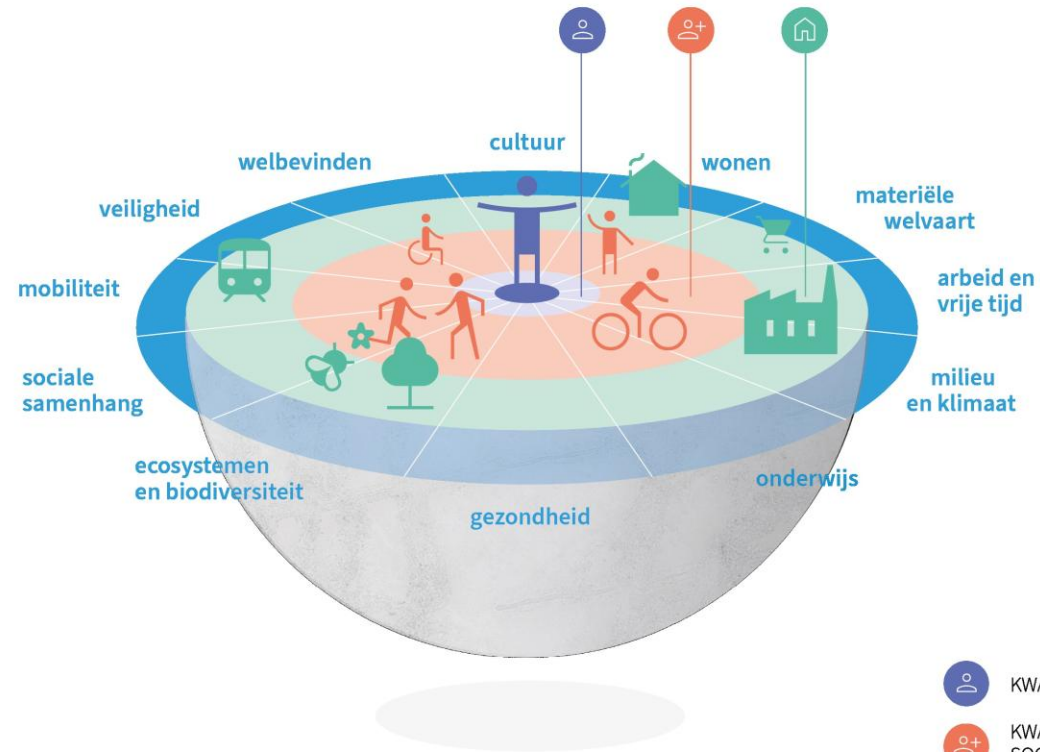
Bron: CBS, regionale Monitor Brede Welvaart 2023

Brede welvaart draait om...

Alles wat mensen van **waarde** vinden

BREDE WELVAART
TOTAAL

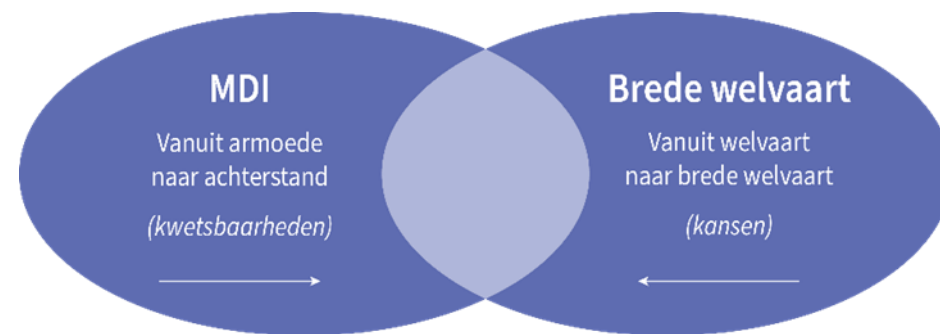
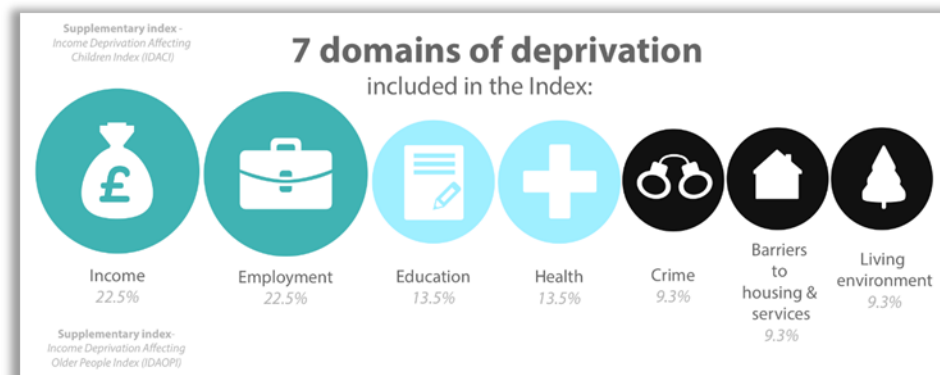
- KWALITEIT VAN LEVEN
- KWALITEIT VAN SOCIALE LEEFOMGEVING
- KWALITEIT VAN FYSIEKE LEEFOMGEVING

- Vervolgtraject *Elke regio telt!* door ministerie BZK
- Nader onderzoek...“naar hoe de brede welvaart over Nederland verdeeld is en **waar de brede welvaart sterk onder druk staat.**”
- Focus: zicht op meervoudige achterstand via MDI-index
- MDI als signalering voor achterblijvende brede welvaart
- Inzicht bieden in regionale kwetsbaarheden

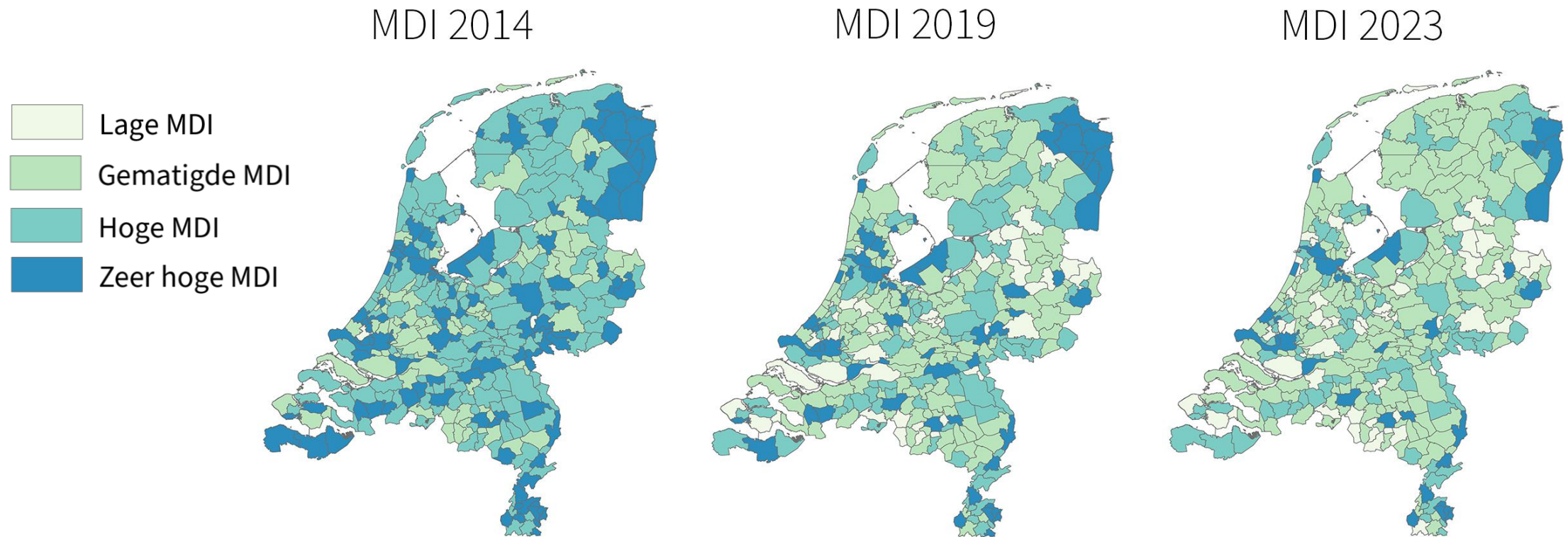
Cumulatie van achterstanden in beeld: Meervoudige achterstandsindex

- Achterstand is meer dan armoede: 7 domeinen in beeld
- Naast individuele factoren ook kenmerken van de plek waar mensen wonen en leven
- Ongelijkheid tussen (groepen) mensen vertaalt zich ruimtelijk, stapeling van achterstanden in bepaalde gebieden
- Zicht op relatieve patronen van achterstand op nationaal, regionaal niveau en lokaal niveau, via (gewogen) en aan NL context aangepaste MDI-index

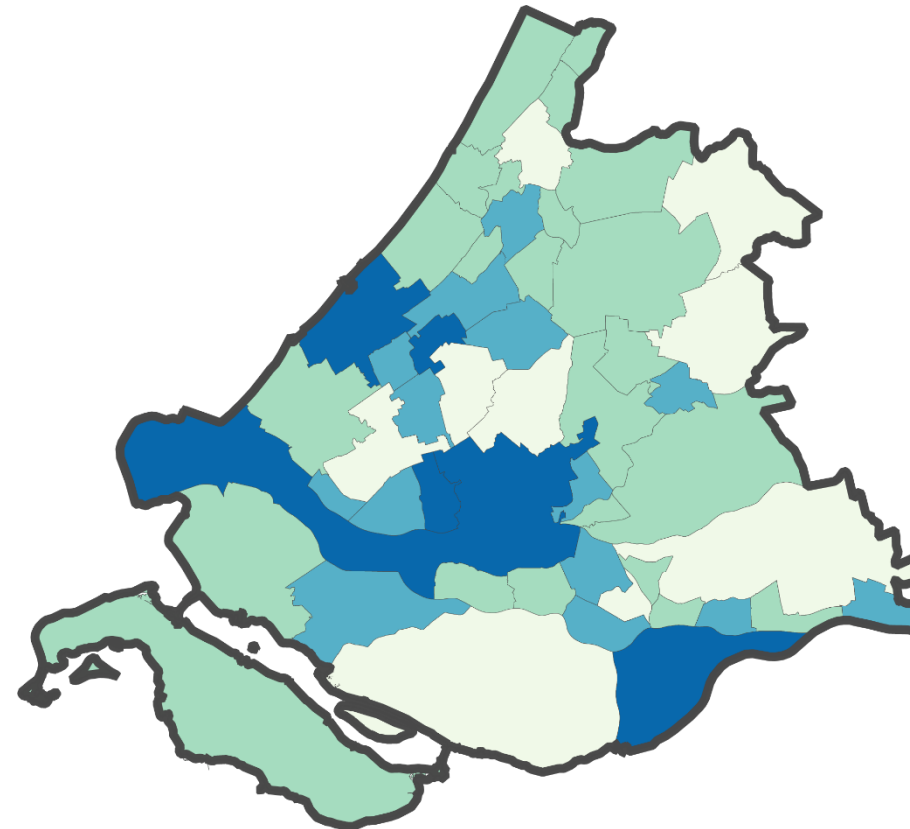
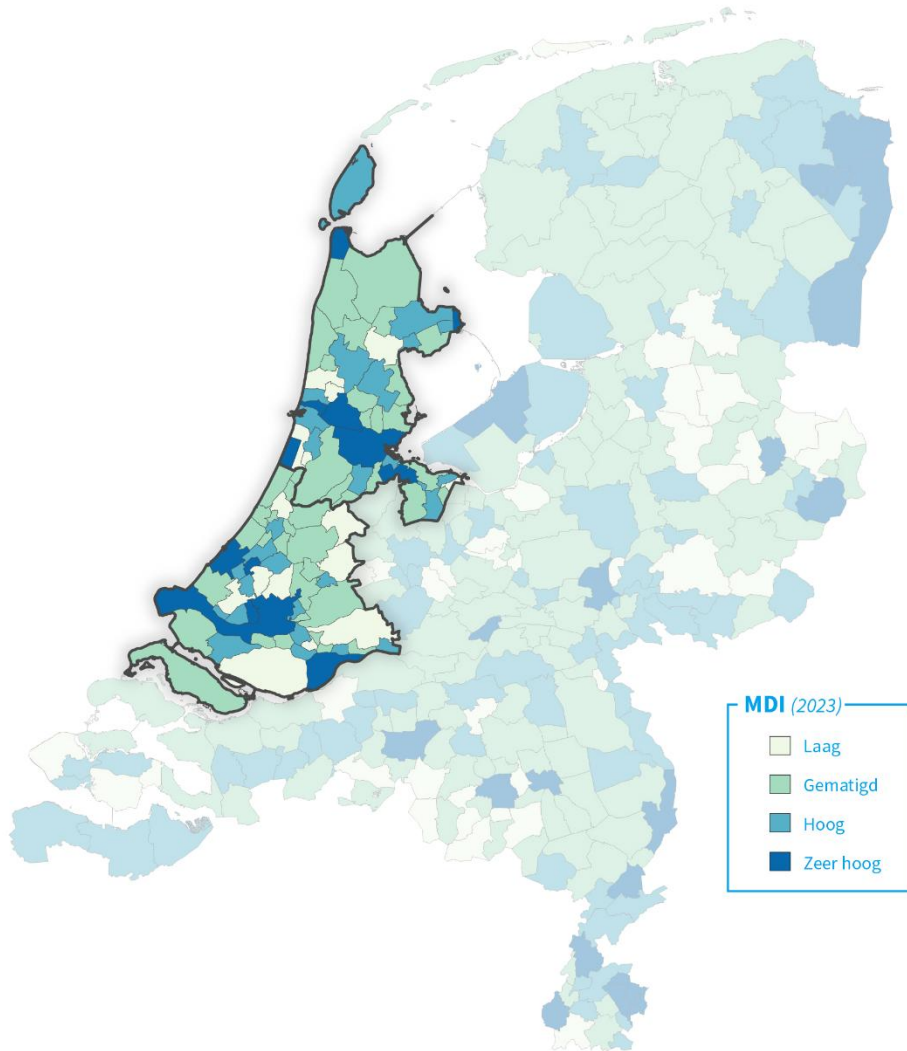

Meervoudige achterstand in Nederland

Van kwetsbaar naar kansrijk? Afgelopen 10 jaar zijn relatieve achterstanden afgenomen, maar een aantal plekken kennen nog steeds hardnekkige en persistente achterstandsproblematiek

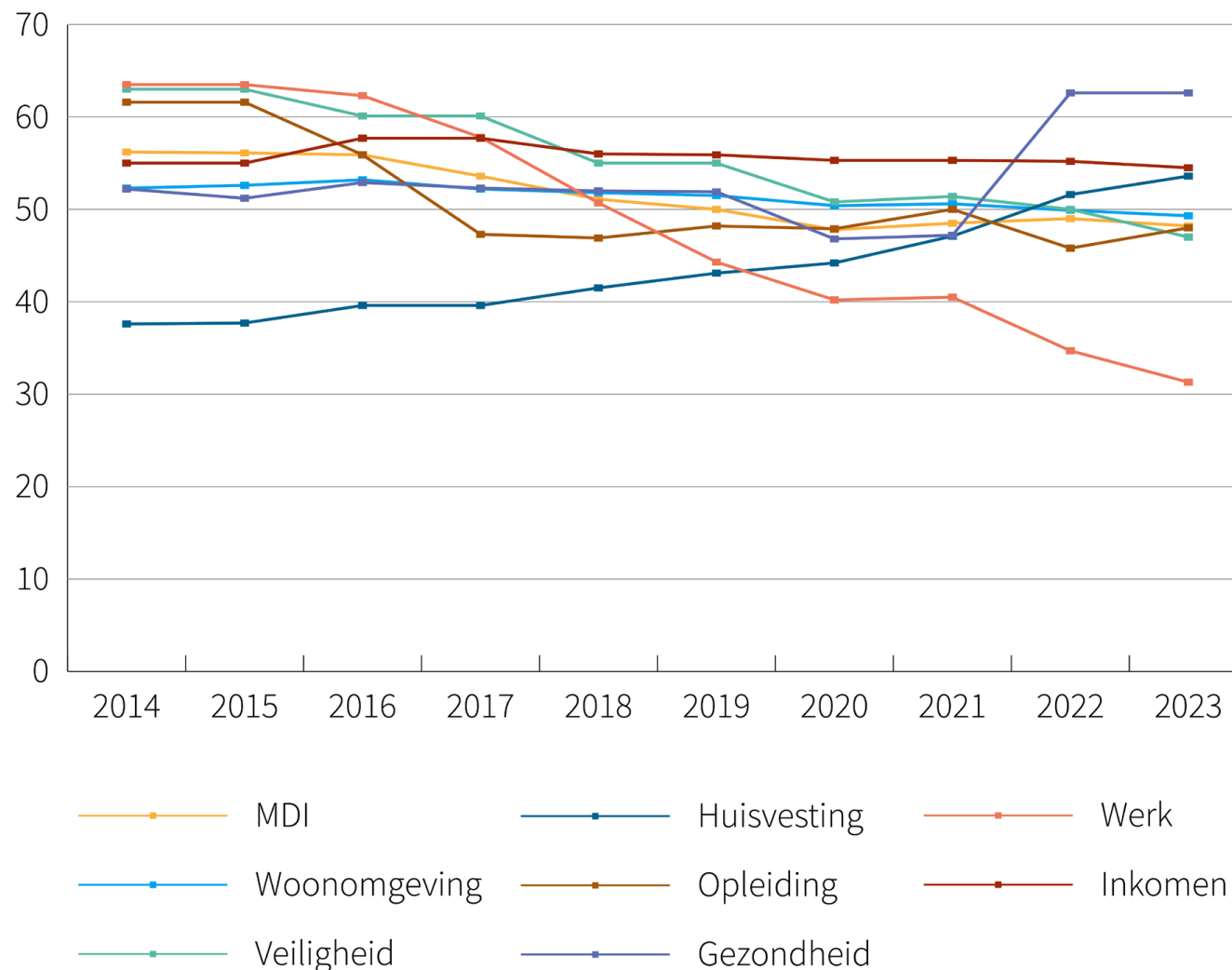

En dat geldt ook voor
Zuid-Holland

Meervoudige achterstand in Nederland

- **Algemene MDI-beeld:** positieve ontwikkeling
- Trendmatige ontwikkeling op de **afzonderlijke MDI-domeinen** wisselend van aard
- Meeste domeinen verbeteren, behalve **Huisvesting** en **Gezondheid**
- Effecten COVID-19 crisis op domein **gezondheid** significant

Structurele factoren en relatieve achterstanden

In hoeverre hangen bepaalde factoren samen met de achterstanden in een gebied? De sterkste voorspellers:

Vergelijkingsindicator	Beschrijving	Correlatiecoëfficiënt
Opkomst tweede kamer verkiezingen 2023	Opkomstpercentage Tweede Kamerverkiezingen 2023.	-0,838 (sterk)
Energiearmoede	Laag inkomen, hoge energierekening. Huishoudens met een laag inkomen, een vermogen onder de vermogensgrens en een energierekening boven de drempelwaarde. Dit geeft een indicatie van betaalrisico op de korte termijn.	0,602 (sterk)
Ongezonde leefstijl	Gemiddeld percentage ernstig overgewicht, roken en overmatig alcoholgebruik.	0,514 (sterk)

Let op: samenhang zegt niets over causaliteit. En, bij regionale ongelijkheid en (stapeling van) achterstanden is er altijd sprake van meervoudige en dus complexe causaliteit.

Overall gaat het goed, maar lang niet overal

- **Achterstandsparadox:** landelijke stijging van gemiddelde inkomen *én* van percentage arme huishoudens
 - Niet iedereen profiteert!
 - **Hardnekkige patronen:** ruimtelijke concentraties van achterstanden zijn niet van vandaag of gisteren:
 - Weerspiegeling van hardnekkige, structurele en padafhankelijke sociaaleconomische condities
-

Concentratie van achterstanden – casus Almelo

- De helft van de inwoners woont in een buurt met een zeer hoge MDI
 - Ontwikkeling in verschillende snelheden: buurten met veel achterstanden verbeteren minder snel dan buurten waar het al beter ging > tweedeling vergroot
 - Ook veel meer onder advisering, minder sociale samenhang en de lagere mate waarin mensen grip op het leven
 - Dat lijkt contradictoir, want juist in de buurten met veel achterstanden zijn de investeringen vanuit het gemeentelijke sociaal domein het grootst.
 - Dat vraagt meervoudige, langjarige en gebiedsgerichte aanpak > prioriteren en keuzes maken
-

Impact van achterstanden op (samen) leven

Recente rapporten geven urgentie aan

Sociaal en Cultureel Planbureau

Sociaal en Cultureel Planbureau

De leefwerelden van arm en rijk

Eigentijdse ongelijkheid

De postindustriële klassenstructuur op basis van vier typen kapitaal

Vershil in Nederland 2023

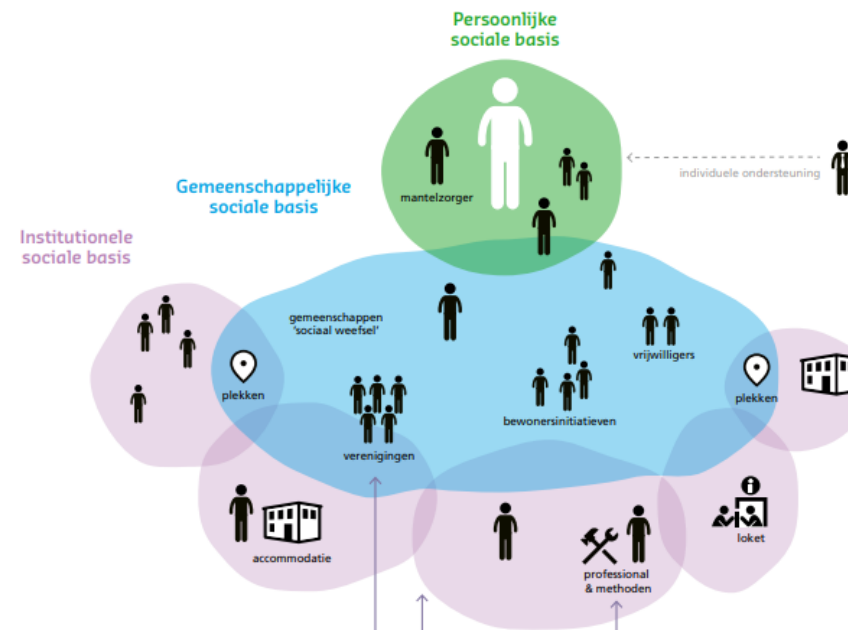
Impact van ongelijkheid

- Eenzijdige leefwerelden gaan gepaard met ongelijke kansen en staan sociale samenhang en begrip tussen mensen in de weg (*SCP, 2024, De leefwerelden van arm en rijk*)
 - Verbinden van leefwerelden via de inrichting van wijken: de gemengde wijk is terug van nooit weg geweest: samenstelling woningvoorraad, (publieke) voorzieningen, sociaal weefsel en samenlevingsopbouw
 - Inzet op persoonlijke én sociale hulpbronnen: ruimte voor ontmoeting in de buurt
-

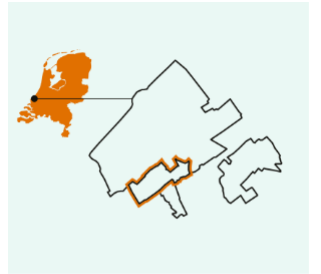
Sturen op kansengelijkheid

Van urgentie naar beleidsagenda

- Nationaal Programma Leefbaarheid en Veiligheid voor 20 gebieden
- Samenlevingsopbouw
- Sociale basis versterken
- Herstellen van relatie burger-overheid

Bron: Movisie.nl

Den Haag Zuidwest

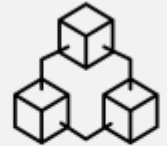
Rotterdam-Zuid

Waarden als kompas: 'leaving no one behind'

Van ambitie naar actie

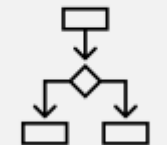
- Integrerend werken: opgavegericht, over beleidskokers heen
- Mens centraal: wat vinden mensen van waarde?
- Keuzes maken
- Eigenaarschap

Integrerend

Mensperspectief

Keuzes maken

Waardengedreven samenwerken vraagt..

Breed kijken

- Niet alleen in uitvoering, maar juist ook in beleidsvormende fase
- Brede Welvaart en MDI kunnen daarbij dienen als bril (signaleren) en kompas (richting geven)

Lange adem

- Korte termijn oplossingen bestaan niet
- Lange termijn borgen?

Bestuurlijke moed

- Verder kijken dan eigen sectorale en institutionele belangen
- Samenwerken is ook loslaten...

Scherp kiezen

- Ongelijk durven investeren in mensen en plekken

**Bedankt voor
uw aandacht**